

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії

Затверджено

На засіданні кафедри економічної теорії економічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.)

Завідувач кафедри проф. Островерх П.І.

Силабус з навчальної дисципліни
“ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ”,
що викладається в межах ОНП
підготовки доктора філософії
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 051 “Економіка”

Львів 2020 р.

Назва курсу	ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
Адреса викладання курсу	м. Львів, проспект Свободи, 18
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Економічний факультет, кафедра економічної теорії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	051 “Економіка”
Викладачі дисципліни	Кульчицький Богдан Володимирович – доктор політичної економії та соціальної філософії (Німеччина), доктор економічних наук, професор ;
Контактна інформація викладачів	Кафедра економічної теорії (к. 114); kulchytskyj.br@ukr.net тел.098-577-38-18
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю), кафедра економічної теорії, к.114
Сторінка курсу	https://econom.lnu.edu.ua/academics/postgraduates
Інформація про курс	<p>Розкрито філософію економічних систем. Простежено еволюцію поглядів на економічні системи у зарубіжній та українській філософсько-економічній думці. З'ясовано інструментарій дослідження сучасних економічних систем. Розглянуто існуючі підходи до розуміння змісту економічних систем та запропоновано авторське їх трактування у контексті постіндустріального парадигмального дискурсу та економічної компаративістики.</p> <p>Проаналізовано світовий досвід становлення ефективних економічних систем, передумови становлення економічної системи України та обґрунтовано оптимальну економічну модель України в умовах глобалізації.</p>

	<p>Розкрито зміст екологізації та глобалізації економічних систем як пріоритетних домінант їх трансформації у XXI ст., а також роль держави у цих процесах.</p> <p>З'ясовано особливості модифікації постіндустріальної парадигми дослідження сучасних економічних систем. Розкрито розвиток методології порівняльного аналізу економічних систем в умовах посилення їх екологізації, інтелектуалізації та глобалізації з позицій модифікованої постіндустріальної парадигми.</p>
Коротка анотація курсу	<p>Дисципліна “Філософія економічних систем” є вибірковою дисципліною з спеціальності 051 “Економіка” для освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії, яка викладається в третьому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>
Мета та цілі курсу	<p>Метою вивчення навчальної дисципліни "Філософія економічних систем" є формування у аспірантів філософсько-екологічно обґрунтованих пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства і пошук найбільш ефективних шляхів досягнення стану економіки стійкого розвитку.</p> <p>Основні завдання вивчення навчальної дисципліни пов'язані з вивченням закономірностей формування сучасних економічних відносин в умовах існуючих екологічних обмежень.</p> <p>До них належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення існуючих взаємозв'язків між вимогами соціально-економічного розвитку, станом навколишнього середовища й умовами життєдіяльності людей; вивчення економічних аспектів взаємодії суспільства і природи; - визначення економічної цінності компонентів навколишнього природного середовища і включення еколого-економічних оцінок у систему економічних розрахунків; - формування системи управління, адекватної завданням раціонального використання виробничих чинників довкілля; - розробка методичного інструментарію для економічного обґрунтування оптимальних напрямів соціально-економічного розвитку, що найбільшою мірою відповідають поєднанню економічної та екологічної мети; <p>пошук шляхів підвищення еколого-економічної ефективності національної економіки та її основних підрозділів.</p>
Література для вивчення курсу	<p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кульчицький Б.В. Філософія економічних систем (розвиток методології їх порівняльного аналізу в умовах екологізації, інтелектуалізації та глобалізації): [монографія]/ Б.В.Кульчицький, Я.В.Кульчицький. – Львів: Ліга-Прес, 2015.–710 с. 2. Кульчицький Я.В. Сучасні економічні системи в умовах екологізації та глобалізації: [монографія] / Я.В.Кульчицький. – Львів: Ліга-Прес, 2011. – 687с.

3. Кульчицький Я.В. Проблеми формування соціально-екологічних суспільних відносин у контексті трансформації сучасних еколого-економічних систем: [монографія] / Я.В.Кульчицький. – Львів: Камула, 2005. – 144 с.
4. Кульчицький Б.В. Екологічні аспекти економічної компаративістики / Б.Кульчицький, Я.Кульчицький, Т.Моряк, П.Острочерх // Вісник Львів. ун-ту. Серія економічна. – Вип. 57. – Збірник наукових праць. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – С. 305–312.
5. Кульчицький Я.В. Екологічна парадигма економічної теорії ХХІ століття / Я.В.Кульчицький, Б.В.Кульчицький // Ювілейний збірник наукових праць на пошану професора Володимира Семеновича Кульчицького з нагоди 100-річчя від дня народження. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – С. 63–70.
6. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз / : [монографія] / В.П.Мельник. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 592 с.
7. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : [підручник] / Л.Г. Мельник; [3-тє вид., виправл. і доповн.]. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. – 367 с.
8. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку : [навч. посіб. для післядипл. освіти] / Л.Г. Мельник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. – 383 с.
9. Туниця Ю.Ю. Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми / Ю.Ю.Туніця. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 298 с.
10. Туниця Ю.Ю. Екоеконіміка і ринок: подолання суперечностей / Ю.Ю.Туніця. – К.: Знання, 2006. – 314 с.

Додаткова література:

1. Леоненко П.М. Сучасні економічні системи : [навч. посіб.] / П.М.Леоненко, О.І. Черепніна. - К.: Знання, 2006. - 429 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
2. Методи оцінки екологічних втрат/ За ред. Л.Г.Мельника.- Суми: ВТД "Університетська книга", 2004.- 288с.
3. Роузфілд С. Порівнюємо економічні системи / Стивен Роузфілд; [пер. з англ. В.Вишенська]. - К.: "К.І.С.", 2005. - X, 370 с.
4. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст.- Київ: Знання, 2006.- 300с.
5. Туниця Ю.Ю. Екоеконіміка і ринок: подолання суперечностей / Ю.Ю.Туніця. - К.: Знання, 2006. - 314 с.
6. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А.А.Чухно. - К.: Логос, 2003. - 631 с.
7. Чухно А.А. Інституціонально-інформаційна економіка : [підручник] / А.А. Чухно, П.М. Леоненко, П.І. Юхименко / [за ред. акад. НАН України А.А. Чухна]. — К. : Знання, 2010. — 687 с.

Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - закономірності розвитку та сучасні тенденції удосконалення економічних систем в умовах посилення екологізації та глобалізації економіки; - цивілізаційну парадигму сучасного соціально-економічного та еколого-економічного розвитку; - передумови та чинники процесу екологізації економічних систем; - природу глобального еколого-економічного циклу; - екологічні імперативи глобального науково-технічного прогресу; - соціальні виміри процесу екологізації та принципи соціальної справедливості у планетарному масштабі; - стратегії стійкого розвитку країн на сучасному етапі розвитку людської цивілізації; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вільно володіти філософсько-методологічним інструментарієм дослідження процесів трансформації сучасних економічних систем в умовах посилення екологізації та глобалізації економіки; • прогнозувати напрями удосконалення ринкових конкурентних механізмів; • розробляти стратегії і методики ефективних бізнес-комунікацій у глобальній еколого-економічній системі; • організовувати розроблення і контролювати виконання глобальних бізнес-проектів; • обґрунтовувати напрями інноваційного розвитку економічної системи України у глобальному конкурентному бізнес-середовищі; • порівнювати сучасні економічні системи в умовах посилення їх екологізації та глобалізації; • максимально враховувати у науковому і порівняльному аналізі економічних систем екологічну парадигму сучасної економічної теорії. <p>Очікувані результати навчання покликані забезпечити набуття компетентностей, ЗК01, ЗК02, СК01, СК02, СК05, СК06, СК10 результатів навчання: ПРН1, ПРН2, ПРН5, ПРН6, ПРН7, визначених освітньо науковою програмою.</p>
Формат курсу	Очний / заочний

Теми	Див. додаток
Підсумковий контроль, форма	Іспит наприкінці семестру: письмовий/усний/комбінований
Пререквізити	Вивчення навчального курсу базується на матеріалах нормативних дисциплін бакалаврського і магістерського рівнів освіти: економічна теорія, філософія, історія економіки та економічної думки, макроекономіка, мікроекономіка, регіональна економіка, фінанси, менеджмент, міжнародна економіка, глобальна економіка та бізнес.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентації, колаборативне навчання (робота в невеликих групах), дискусії
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер, смартфон з доступом до мережі
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Розподіл балів має такий вигляд: 35 балів – тестування; 15 балів – презентація наукових рефератів на задану тему (поглиблений аналіз однієї з актуальних новітніх ідей у сучасній філософії економічних систем); 50 балів – іспит.</p> <p>Академічна доброчесність. Очікується, що роботи аспірантів будуть їхніми оригінальними дослідженнями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел та списування становлять, але не обмежують, приклади недопустимої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі аспіранта є підставою для її відхилення і незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Література. Уся література, яку аспіранти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Аспіранти заохочуються також до використання інших джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Перелік питань до іспиту	<ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція поглядів на економічні системи у світовій економічній думці. 2. Інструментарій дослідження і порівняння сучасних економічних систем. 3. Теоретико-методологічні підходи до трактування суті економічних систем. 4. Концептуально-методологічні засади становлення сучасних економічних систем провідних країн світу (США, Німеччини, Японії). 5. Об'єктивні і суб'єктивні передумови становлення економічної системи України. 6. Пошук оптимальної стратегічної моделі України в сучасних умовах екологізації і глобалізації. 7. Екологізація економічних систем як об'єктивний процес їх трансформації на зламі тисячоліть.

	<p>8. Екологічний імператив порівняльного аналізу сучасних економічних систем.</p> <p>9. Зміна ролі держави в сучасних економічних системах в умовах їх екологізації та глобалізації.</p> <p>10. Модифікація постіндустріальної парадигми порівняння економічних систем в умовах посилення їх екологізації та глобалізації.</p> <p>11. Трактуювання сучасних економічних систем у контексті постіндустріального парадигмального дискурсу та становлення інформаційного, "знаннєвого" суспільства.</p> <p>12. Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем.</p> <p>13. Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.</p> <p>14. Екологічна парадигма економічної теорії XXI ст.</p> <p>15. Розвиток методології економічної теорії в умовах посилення екологізації та глобалізації економічних систем.</p> <p>16. Діалектичний взаємозв'язок економічної теорії з екологічною економікою як наукою.</p> <p>17. Екологічна економіка та місце цього наукового напрямку у системі філософських та економічних наук.</p> <p>18. Об'єктивна необхідність виокремлення на теоретичному рівні соціально-екологічних відносин у системі суспільних відносин суспільства.</p> <p>19. Екоцентристська система цінностей.</p> <p>20. Економічна та екологічна свідомість і культура.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК

СХЕМА КУРСУ

Тиждень	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності	Література	Завдання, год	Термін виконання
1–2	<p>Тема 1. Філософсько-методологічні передумови дослідження і порівняльного аналізу економічних систем.</p> <p>Еволюція поглядів на економічні системи у світовій економічній думці. Інструментарій дослідження і порівняння сучасних економічних систем. Теоретико-методологічні підходи до трактування суті економічних систем. Господарська діяльність – центральна ланка економічної системи.</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1–6 ДЛ: 1, 3, 6, 7	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 2
3–4	<p>Тема 2. Світовий досвід становлення ефективних економічних систем.</p> <p>Концептуально-методологічні засади становлення сучасних економічних систем провідних країн світу – США, Німеччини, Японії. Об'єктивні і суб'єктивні передумови становлення економічної системи України. Пошук оптимальної стратегічної моделі України в сучасних умовах екологізації і глобалізації.</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1–6 ДЛ: 1, 3, 6, 7	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 4

5–6	<p>Тема 3. Екологізація економічних систем як пріоритетна домінанта їх трансформації у XXI столітті.</p> <p>Екологізація економічних систем як об'єктивний процес їх трансформації на зламі тисячоліть. Поняття еколого-економічних систем як складних біо-соціо-економічних утворень. Екологічний імператив порівняльного аналізу економічних систем. Зміна ролі держави в сучасних економічних системах в умовах їх екологізації.</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1–10 ДЛ: 1–5	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 6
7–8	<p>Тема 4. Сучасна парадигма порівняння економічних систем в умовах їх екологізації та глобалізації.</p> <p>Цивілізаційний підхід до порівняльного аналізу сучасних економічних систем. Модифікація постіндустріальної парадигми порівняння економічних систем в умовах посилення їх екологізації та глобалізації. Трагування сучасних економічних систем у контексті постіндустріального парадигмального дискурсу та становлення інформаційного, "знанневого" суспільства.</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1–10 ДЛ: 1–5	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 8
9–10	<p>Тема 5. Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем.</p> <p>Становлення національної економічної системи України у контексті порівняння сучасних економічних систем. Змістовна основа класифікації процесів порушення навколишнього природного середовища. Виробниче використання природних ресурсів. Забруднення навколишнього природного середовища відходами промислового виробництва – порушення ґрунтів, порушення режиму водних систем, трансформація рельєфу та ін. Вплив на людину і глобальну екосистему Землі.</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1–6 ДЛ: 1, 3, 6, 7	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 10
11–12	<p>Тема 6. Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях постіндустріалізму і суспільства знань.</p> <p>Економічні властивості природних факторів. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів та оцінки змін навколишнього природного середовища. Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії.</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1–6 ДЛ: 1, 3, 6, 7	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 12
13–14	<p>Тема 7. Екологічний імператив сучасної економічної теорії.</p> <p>Екологічна парадигма економічної теорії XXI ст. Розвиток методології</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття	ОЛ: 1–10	Опрацювати літературу (включно з	Тиждень

	економічної теорії в умовах посилення екологізації економічних систем. Об'єктивна необхідність виокремлення на теоретичному рівні соціально-екологічних відносин у системі економічних відносин суспільства. Економічна та екологічна свідомість і культура.	(групова робота, дискусія) – 2 год.	ДЛ: 1–7	виконанням практичних завдань)	14
15–16	<p>Тема 8 . Економічна теорія та екологічна економіка: діалектика взаємозбагачення.</p> <p>Діалектичний взаємозв'язок економічної теорії з екологічною економікою як наукою. "Екологічна економіка" та місце цього наукового напрямку у системі наук. Екологічна економіка як віддзеркалення об'єктивного процесу утвердження екологічного імперативу в економічній теорії. Екоцентристська система цінностей.</p>	Лекція – 4 год; практичне заняття (групова робота, дискусія) – 2 год.	ОЛ: 1–10 ДЛ: 1–7	Опрацювати літературу (включно з виконанням практичних завдань)	Тиждень 16

Автор

/Б.В. Кульчицький/